

ABSTRAKT

Tato rigorózní práce si klade za cíl zpracovat historii vzniku a působení náboženského hnutí *dievturība* v meziválečném Lotyšsku. Jeho činnost byla přerušena na začátku sovětské okupace v roce 1940, poté bylo obnoveno v exilu, především ve Spojených státech, kde bylo vybudováno významné centrum dievturistů. Pokračuje i v nezávislém Lotyšsku po roce 1990, kde se sbory *dievturistů* dodnes snaží dostat se do povědomí širší veřejnosti. Práce se dále zabývá nástinem počátků myšlenek tohoto hnutí, jeho kontakty s folklorními skupinami, vztahem jeho vyznavačů k politice a k médiím a především významem dievturīby pro utváření moderní lotyšské kultury a společnosti.

Pozornost je věnována především zakladateli hnutí Ernestsi Brastiņšovi, jeho životu, myšlenkám a plánům spojeným hlavně se snahou o obnovu národní duchovní kultury. V práci je dále vyčleněn prostor pro názory kritiků učení tohoto hnutí a pro objasnění konceptu starolotyšského náboženství, z něž dievturība do jisté míry vychází. Zvláštní pozornost je věnována pojetí trojice božstev *Dievs – Laime – Māra*. Dievturība je zasazena do širšího kontextu pobaltského a novopohanského hnutí a s ním spojeného proudu *New Age*. Své ohlasy našlo toto hnutí i v lotyšské literatuře, především v mytologizující próze Jānise Veselise, jejíž vrchol představuje jeho sbírka lotyšských bájí *Latvyju teiksmas*.

Prozkoumání vědeckých názorů a zhodnocení známých informací o hnutí dievturība ukázalo, že tento fenomén nemůže být chápán jako adekvátní rekonstrukce či obnova starolotyšského náboženství. Práce poukazuje na značné nedostatky v probádanosti tohoto tématu v samotném Lotyšsku i za jeho hranicemi. Hnutí je dnes již v mnoha směrech zastaralé a jeho úloha ve společnosti spíše okrajová. Pro mladou generaci je hnutí přitažlivé především díky svým folklorním aktivitám, avšak otázka náboženství pozbývá na aktuálnosti. I přes problémy ohledně určení místa dievturīby v religionistice či jejího propojení s novopohanstvím a *New Age* nelze její význam pro lotyšskou kulturu, historii a moderní společnost nikterak zpochybňovat.

Klíčová slova

dievturība, náboženství, lotyšský folklor, lotyšská mytologie, Ernestis Brastiņš, Jānis Veselis, novopohanství